

כ"ח באלול, התשפ"ה

21 בספטמבר, 2025

לכבוד

חברות וחברי הכנסת

הנדון: דנג"ץ 70105-05-25 ממשלת ישראל וראש הממשלה נ' מכון לואיס ברנדייס ואח' – בעניין בחירת נציב שירות המדינה

שלום רב,

הבוקר יתכנס בג"ץ לדיון נוסף בהרכב מורחב בשאלת שיטת מינוי נציב שירות המדינה. במסגרת הדיון תונחנה בפני בית המשפט טענות משפטיות הנוגעות לשאלת החוקיות של שיטת המינוי שהוצעה על ידי הממשלה. חזקה על שופטי בג"ץ כי יאזינו לטענות הצדדים ויפסקו בהתאם לדיון. ואולם, לב העניין מבחינתו של האינטרס הציבורי, עליו הכנסת אמונה, אינה הסוגייה המשפטית העומדת לפתחם של השופטים, **אלא העובדה המצערת שמאז חודש מרץ 2024 לא מכהן בישראל נציב שירות מדינה במינוי של קבע.**

מאז פרישתו של פרופ' דניאל הרשקוביץ, שירות המדינה של ישראל – על רבבות עובדיו – מתנהל ללא מנהל הון אנושי. נחזור על כך: כבר חודשים ארוכים, עת ישראל ניצבת בפני אתגרים ביטחוניים ואזרחיים רבים מספור, אין לשירות המדינה את אחד מתפקידי המטה הקריטיים לתפקודו. המשמעות היא שהתחום החשוב של ניהול כוח האדם הציבורי נמצא למעשה ללא כתובת ברורה.

התוצאה העגומה הזו פוגעת בשירות המדינה ובעקיפין – בכלל הציבור הישראלי. זוהי תוצאה של מחדל מתמשך: במשך 77 שנות קיומה של המדינה, לא גובש מתווה חוקי קבוע למינוי נציב שירות המדינה. זוהי לקונה מוסדית שאין לצפות מבית המשפט לפתור אותה. אחריותה של המערכת הפוליטית לקבוע מנגנון מוסדר, יציב ושקוף, שיבטיח את אי-תלותו של הנציב ואת מקצועיותו, תוך שמירה על האינטרס הציבורי הרחב.

כמחוקק, אנחנו מבקשים להביא בפניך מציאות עגומה זו, להדגיש את השלכותיה על אזרחי ואזרחיות ישראל, ולהזכיר שללא קשר בתוצאת הפסיקה של בג"ץ, הסוגיה לא תבוא על פתרונה בהיכלי בית המשפט. אנו מצרפים בשנית את חוות הדעת שהוגשה מטעמנו לוועדת חוקה, חוק ומשפט בתאריך 14.7.2024, ובה סקירה תמציתית של האופן שבו ממונים בעלי תפקידים מקבילים בעולם הדמוקרטי, לצד עקרונות מנחים למינוי נציב שירות המדינה בישראל.

בקצרה, נציב שירות המדינה הוא משרת ציבור הממלא תפקיד מרכזי בשירות הציבורי בישראל המיועד לסייע לממשלה להגשים את יעדי המדיניות שלה. כפי שאנו למדים מהנעשה בעולם הדמוקרטי, עליו להיבחר בהתאם לעקרונות המרכזיים הבאים:

- על המינוי להיות מוסדר בחקיקה ראשית או משנית ובה יעוגנו סמכויות הממשלה וכן גם מנגנוני הבקרה המיועדים להבטיח שמינוי של גורם מקצועי יהיה כזה אשר ימלא את תפקידו תוך הקפדה על מצוינות וממלכתיות.
- לשם כך, ההסדר חייב לקבוע תנאי סף ולכלול דרישות כשירות הכוללת רכיבים של ניסיון ניהולי משמעותי, טוהר מידות וניסיון בעבודה במערכות גדולות.
- סמכות הבחירה העליונה צריכה להישמר בידי הממשלה, אך יש לתמוך אותה בגוף מקצועי ומאוזן הכולל בעלי תפקידים המתאימים לאתר את המועמד או המועמדת הראויים. קיים יתרון לגבש ועדת איתור של ממשלה השפעה על הרכבה, אך שהיא כוללת במקביל גם רכיבים המייצגים את המערכת הבירוקרטית וכן נציגי ציבור בעלי ניסיון ניהולי בכיר מהשוק הפרטי.
- על הוועדה להציג מספר מועמדים אשר מהם יובא לאישור הממשלה המועמד המועדף על ראש הממשלה, תוך מתן אפשרות יחידה לראש הממשלה להחזיר את ההצעות לוועדה אם סבר שהמועמדים שהוצעו אינם מתאימים.
- בשם לב למרכיב הניהולי-מקצועי המשמעותי בתפקיד הנציב ובאתגרי שיקום השירות הציבורי בעת הנוכחית, ראוי לחזק את המרכיבים המקצועיים בוועדת האיתור ולא להותירה כוועדה בעלת אוריינטציה משפטית. לצד זאת, ראוי להעמיד בראשה שופט בדימוס כדי להבטיח הליך אובייקטיבי וממלכתי.

אנו שבים ומדגישים שסוגייה זו לא תיפתר בבג"ץ. גם אם בית המשפט יפסוק פסיקה עקרונית, האחריות להבטיח נציבות שירות מדינה חזקה, עצמאית ומקצועית מוטלת על הממשלה והכנסת.

נשמח להמשיך ולעמוד עמכם בקשר על מנת להביא להסדרה כוללת של הסוגייה החשובה הזו – לטובת השירות הציבורי ולמען כלל אזרחי ואזרחיות ישראל.

בכבוד רב ובברכה,

גל גולן
ראש המדיניות הציבורית בתכלית

ד"ר אלעד גיל
ראש המחקר בתכלית